






























Tijekom XIII. st. samostan biva ponovno meta napada. Ovaj put prijetnja dolazi od susjednih Omišana poznatih u to vrijeme po gusarskim aktivnostima na širem području Jadrana. Polovicom XIV. st. slijedi još jedan gusarski prepad prilikom kojeg su crkva i samostan gotovo u potpunosti opustošeni. Benediktinci ubrzo napuštaju Povlja, a crkva i pripadajući samostan ostaju zapušteni. Zalaganjem bračkih plemića, početkom XV. st. obnavlja se crkva nad grobom sv. Ivana i ostaci samostanskih zgrada.

Za mletačke uprave nad otokom Bračom, sredinom XVI. st., ranokršćanska apsida i zidovi nad njom fortificiraju se obrambenom kulom obrubljenom kruništem kako bi se povaljska opatija zaštitila od pomorskih prepada flote Otomanskog Carstva. Povaljska kula (Kaštilo) spominje se, među ostalim, i u kontekstu otočkih narodnih predaja o pokopanom grčkom blagu kao vječno počivalište grčkog dječaka sahranjenog nad kotlom punim blaga.

Prostor stare opatijske crkve nadograđuje se u XVIII. st. i prvoj polovici XIX. st. Tim proširenjima tlocrt župne crkve dobiva oblik križa. Zadnja veća graditeljska aktivnost na crkvi sv. Ivana Krstitelja u Povljima je dogradnja zvonika, započeta 1858., a dovršena 1872. godine.



-  OPĆINA MUNICIPAL
-  INFORMACIJE INFORMATION
-  POŠTA POST OFFICE
-  LIJEKARNA PHARMACY
-  AMBULANTA AMBULANCE
-  TRAJEKT FERRY
-  BANKA MJENJAČNICA BANK-EXCHANGE
-  TAXI TAXI
-  VATERPOLO TEREN WATER POLO COURT
-  AUTOBUSNA STANICA BUS STATION
-  BENZINSKA PUMPA GAS STATION
-  BRODOGRADILIŠTE SHIPYARD
-  PLAŽA BEACH
-  RESTORAN, KONOBA RESTAURANT, CELLAR
-  CAFFE BAR CAFFE BAR
-  TRGOVINA GROCERY STORE
-  RIBARNICA FISH MARKET
-  TASTING TAVERNA
-  TRŽNICA MARKET
-  PEKARNA BAKERY
-  FRIZER SALON HAIR-COSMETIC SALON
-  SPORTSKO IGRALIŠTE SPORT COURT
-  MEHANIČAR REPAIR WORKSHOP
-  GALERIJA GALLERY
-  SLASTIČARNA PASTRY SHOP
-  BANKOMAT ATM
-  PRIVEZIŠTE MOORING



Godina izdanja: 2023.

Izdavač:
Turistička zajednica općine Selca
21426 Sumartin, Porat 1
T: +385(0) 21 648 209

E: touristboard.selca@gmail.com

Web: www.visitselca.com

Voditelj projekta: Nikolina Tonšić

Tekst: Nataša Štambuk,
Turistička zajednica općine Selca

Likovno oblikovanje: Luka Duplancić

Fotografije: Martin Cundrić

Tisak: Impressum



sêlca [©] BRAČ
sumartin
povlja
nôvo selô

HRVATSKA
Puna života

TURISTIČKE INFORMACIJE

Ured SUMARTIN, Porat 1
T 00 385 21 648 209
E touristboard.selca@gmail.com
Ured POVLJA, Mala banda 1
T 00 385 21 639 252

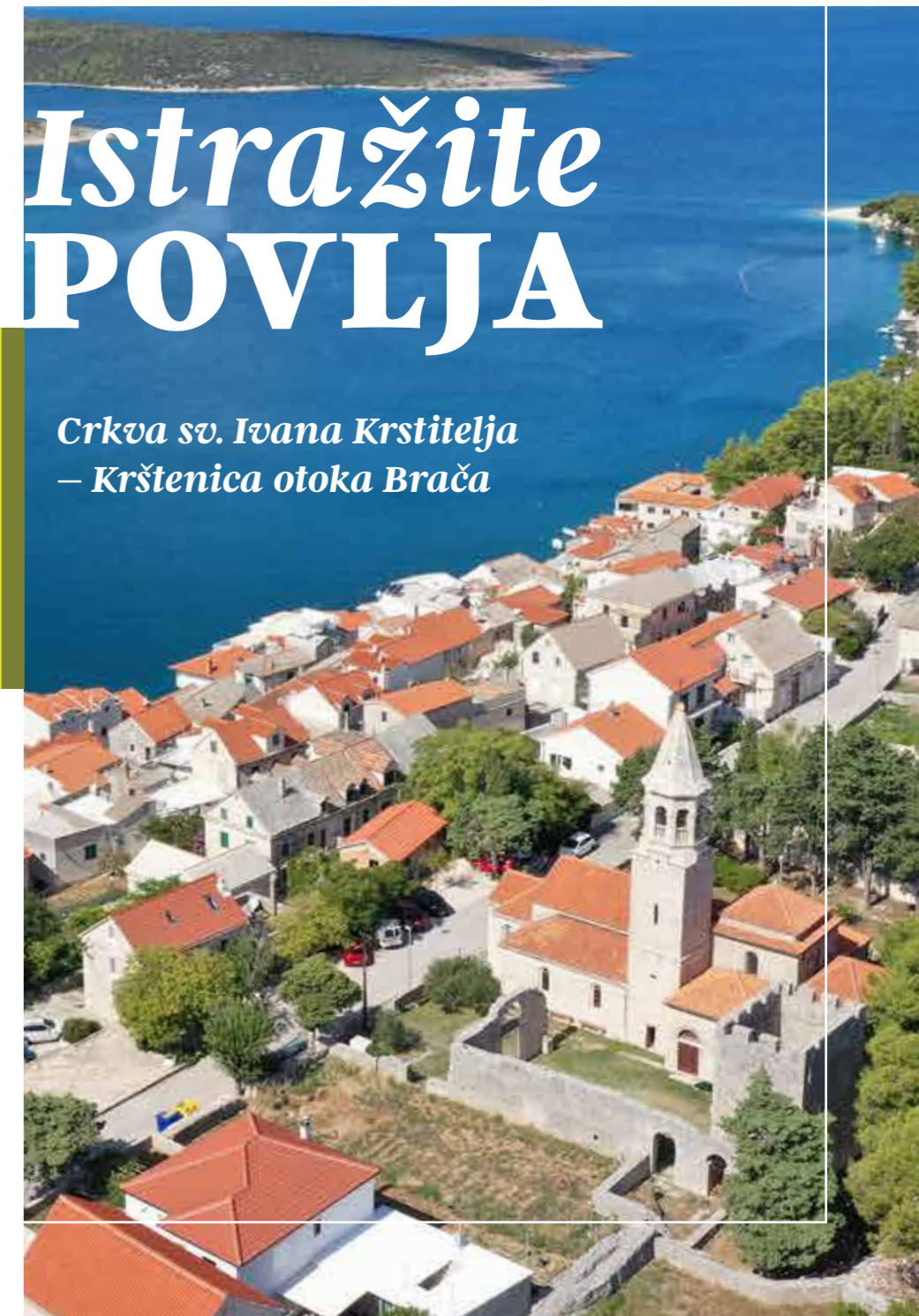
www.visitselca.com

[f](https://www.facebook.com/touristboard.selca) touristboard.selca
[i](https://www.instagram.com/visit.selca) visit.selca



Istražite POVLJA

*Crkva sv. Ivana Krstitelja
– Krštenica otoka Brača*





Uvale na sjeveroistočnoj strani Brača, zajedničkog naziva Luke, stoljećima pružaju utočište pomorcima pred naletima turbulentnog vjetro bure – sjevernjaka s obližnjeg kopna (uvala Vrulje, između Omiša i Makarske). Prema lokalnoj legendi, u Lukama je pred nevremenom pronašao zaklon rimski car Konstancije I. Klor, sudrug imperatora Dioklecijana u vlasti. Tom prilikom upoznao je i zaljubio se u Sv. Jelenu Križaricu, koju narodna predaja štuje kao sveticu bračkog podrijetla. Iz Luka su zajedno otplovili carskim brodom prema ondašnjem Konstantinopolu.

Jedna od uvala Luka postaje i dom budućeg naselja Povlja. Isprva je na predjelu Žalo neki rimski trgovac (ili možda velikodostojnik) podigao gospodarsko-ladanjski sklop. Ime njegovo nije poznato, no možda bi se dalo iščitati u starom toponimu Povaljske luke, *Portus Paulinianus*. Luka je dakle možda bila u vlasništvu nekog koji se zvao *Paulus* ili *Paulinus*. Upravo će iz tog rimskog obiteljskog ili osobnog imena biti izveden današnji naziv Povlja.



Negdje u V. ili najkasnije VI. st., na položaju Lokva iznad Povaljske luke, podiže se ranokršćanski kompleks trobrodne bazilike s krstionicom vjerojatno kao dio samostana ranog monaškog reda uredenog po regulama istočnih kršćanskih samostanskih zajednica. U predvorje bazilike vodila su tri prolaza, dva bočna i jedan u glavnoj osi građevine. Glavnom brodu crkve pristupalo se kroz portal s velikim lučnim nadvojem i monolitnom gredom, nadvratnikom s vegetabilnim ukrasom i centralno postavljenim križem. Unutrašnjost same bazilike bila je podijeljena na tri broda, sa širim središnjim i užim bočnim brodovima. Bočni brodovi završavali su pastoforijama, pomoćnim prostorijama karakterističnim za istočnu ranokršćansku arhitekturu. Središnji brod završava polukružnom apsidom upisanom u ravni začelni zid, što je vidljivo na nekolicini crkvenih objekata toga doba, a smatra se da porijeklo ima u sirijskoj arhitekturi. Svjetlo je u apsidu dopiralo kroz prozorsku triforu (trodijelni prozor s tri jednaka luka,) sačuvanu do danas. U svetištu bazilike se nalazi konfesija, oltarni grob križnog tlocrta, namijenjen za svetačke moći. Uz istočno pročelje ranokršćanske crkve sačuvane su dvije izvorno presvođene grobnice, u skladu s običajem sahranjivanja u blizini relikvija sveca. Crkva s obje strane ima bočne prostorije. Pored južne nalazila se jedna s bazenom, piscinom. Na sjevernoj strani su tri prostorije među kojima se očuvanošću ističe krstionica. U vrijeme benediktinske obnove crkvenog sklopa preuzela je i do danas zadržala ulogu svetišta crkve posvećene Sv. Ivanu Krstitelju. Jedina je do krova sačuvana ranokršćanska krstionica na istočnoj obali Jadrana. Monumentalnost arhitekture i prostranost koju pokazuje kompleks upućuje na mogućnost da je tu bilo značajno ranokršćansko središte otoka Brača.



U IX. je ili X. st. na mjestu napuštenog ranokršćanskog sklopa zaživio benediktinski samostan. Krstionica je preuređena u priručnu crkvu. S njezine je istočne strane dograđen kapitul (možda već u ranokršćanskoj fazi), dok su monasi stanovali u prostoru nekadašnjeg ranokršćanskog svetišta. Taj samostan biva porušen 1145. vjerojatno u pljačkaškom pohodu Mlečana. Iz tog vremena potječe kult sv. Ivana Povaljskog, čije su se relikvije čuvali u nekadašnjem krsnom zdencu, tada oltarnom grobu. Prema jednoj verziji legende taj je svetac za života bio monah tog samostana, a prema drugoj, zapisana od bračkog kroničara Vicka Prodića u XVII. st., izjednačava ga sa sv. Ivanom Milostinjarom, aleksandrijskim patrijarhom iz VII. st. Ovaj kult je bio predmetom iznimno važnog hodočašća kroz srednji i dijelom u novi vijek. Važnosti štovanja ovog sveca pridonio je niz legendi koje mu pridaju ulogu zaštitnika od kužnih bolesti.



Druga obnova samostana vezuje se uz godinu 1184. i opata Ratka. Tada je obnovljen benediktinski samostan i priznati svi njegovi prijašnji posjedi. Spomen tih zbivanja ostaje zapisan u dvama spomenicima od velike povijesne važnosti, Povaljskom pragu (čuva se u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu) i Povaljskoj listini (pohranjena u župnom uredu u Pučišćima). Prag (nadvratnik) se nalazio nad novootvorenim ulazom (usred zapadnog zida negdašnje ranokršćanske krstionice) u samostansku crkvu. Na njemu je najstariji sačuvani natpis pisan hrvatskom ćirilicom. Imenom se spominje brački knez Brečko, a potpisuje ga jedan od prvih imenom poznatih klesara na tlu Hrvatske, Radonja.



U Povaljskoj se listini iz 1250. godine (prijepisu dokumenta iz 1184.), navodi zapis o toj obnovi i popis područja u okviru posjeda samostana. Također je pisana hrvatskom ćirilicom i jedan je od najvažnijih i najstarijih hrvatskih povijesnih i jezičnih spomenika uopće. S razlogom je stoga, hrvatski jezikoslovac, Bračanin Petar Šimunović, naziva »krštenicom hrvatskog Brača«.

